

IN MEMORIAM

Prof.dr.sc. Ferdo Spajić

Ferdo Spajić rođen je 8. listopada 1941. godine u Dri-novcima općina Grude. Osnovnu školu završio je 1956. godine u Donjim Andrijevcima. Srednju ekonomsku školu završio je 1960. u Bosanskom Brodu. Ekonomski fakultet u Zagrebu upisao je školske godine 1960/61., a diplomirao je mikro smjer 12. siječnja 1965. Akademski stupanj magistra ekonomskih znanosti za financijsko-računovodstveno područje stekao je 1978. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Iz istog područja stekao je doktorat znanosti u prosincu 1990. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu.

Poslije diplomiranja na Ekonomskom fakultetu do odlaska na odsluženje vojnog roka radio je kratko vrijeme u Skupštini općine u Slavenskom Brodu. Po odsluženju vojnog roka 1966. zaposlio se u Željezari Sisak, gdje je radio dvije godine na poslovima šefa računovodstva i ekonomskog analitičara. Tijekom 1969. godine zaposlio se u Industrijskom projektnom zavodu u Zagrebu, gdje je radio na poslovima samostalnog projektanta ekonomiste. Od polovine 1970. godine do travnja 1978. radio je na poslovima višeg privrednog savjetnika u TEB-u. Kao mlad i već afirmiran stručnjak na području računovodstva od 1971. kontinuirano do 1978. godine radio je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu u dopunskom radnom odnosu kao asistent iz predmeta "Osnove računovodstva". Redovni radni odnos na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu zasnovao je 1978. godine. Od zasnivanja redovnog radnog odnosa s Ekonomskim fakultetom u Zagrebu uključen je u sve oblike nastave iz područja računovodstva i ostale fakultetske aktivnosti. Izvodio je nastavu iz predmeta "Osnove računovodstva", "Računovodstvo troškova" i "Oporezivanje dohotka i dobiti" te sudjelovao u izradi znanstvenih i stručnih projekata. Do kraja 1986. godine bio je 10 godina tajnik poslijediplomskog studija "Poslovne financije i računovodstvo". Od 1998. godine bio je voditelj i predavač na poslijediplomskom znanstvenom studiju Računovodstvo, revizija i financije. Obnašao je i dužnost pročelnika Katedre za računovodstvo. Bio je predsjednik i više puta član Savjeta Fakulteta. Bio je član raznih komisija i odbora Znanstveno-nastavnog vijeća i drugih tijela Fakulteta. Dužnost prodekana za financije obnašao je u razdoblju od 1994. do 1996. godine. Više godina bio je član Upravnog vijeća Sveučilišta u Zagrebu i član Vijeća za proračun i financije Sveučilišta u Zagrebu. Obnašao je dužnost potpredsjednika Hrvatskog odbora za računovodstvo i računovodstvene standarde imenovanog od Vlade Republike Hrvatske 1993. godine.

Kao stručnjak s područja računovodstva bio je član:

- stručnog savjeta Hrvatskog fonda za privatizaciju,
- stručnog savjeta Državne revizije,
- poreznog savjeta pri Ministarstvu financija te
- računovodstvenog savjeta za izradu sustava računovodstva proračuna.

U sklopu programa Ministarstva uprave i pravosuđa bio je član ispitnog povjerenstva za stečajne upravitelje, a pri Ministarstvu financija bio je član ispitnog povjerenstva za porezne savjetnike.

Od prvih dana osamostaljenja Republike Hrvatske, aktivno je sudjelovao u izradi i implementaciji propisa na području računovodstva i poreza. Za osobite zasluge u gospodarstvu prof. Spajić odlikovan je Redom Danice hrvatske s likom Blaža Lorkovića.

Prof. Spajić je bio također aktivan član profesionalnih udruga računovođa:

- Europske asocijacije izvršnih menadžera,
- Europske asocijacije računovođa,
- Europske konfederacije Instituta internih revizora,
- Sekcije internih revizora Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika,
- Udruge računovođa i financijskih djelatnika Zagreb,
- Udruge računovođa i financijskih djelatnika Mostar.

Niz godina u kontekstu međufakultetske suradnje bio je i profesor na Ekonomskom fakultetu sveučilišta u Mostaru što mu je unatoč iznimnom naporu predstavljalo veliko zadovoljstvo.

Kao eminentni stručnjak i znanstvenik bio je član nadzornih odbora i konzultant brojnih hrvatskih tvrtki i javnih ustanova.

Poslije prijelaza na Ekonomski fakultet, tj. od 1978. godine zadržao je kontinuirani kontakt s praksom sudjelujući na seminarima i savjetovanjima u organizaciji Fakulteta i raznih stručnih organizacija i profesionalnih udruga, kao što su: Hrvatsko udruženje revizora, Hrvatsko udruženje računovodstvenih eksperata, Hrvatsko društvo ekonomista, a ponajviše Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika (HZRIF). U dugogodišnjem znanstveno-nastavnom radu kao stručnjak u stalnom kontaktu s praksom profesor Spajić je samostalno izradio više projekata s područja računovodstva. Brojnim intervjuima u tisku, istupima u medijima te nastupima na stručnim i znanstvenim skupovima Ferdo Spajić je artikulirao probleme i potrebe računovođa te znatno unaprijedio računovodstvenu struku i značajno doprinio njejoj afirmaciji.

Aktivno je sudjelovao u izradi programa i edukaciji računovodstvene i revizijske profesije. Pri tome potrebno je istaći sljedeće aktivnosti:

- sudjeluje u edukaciji za zvanje “ovlašteni revizor” koju organizira Hrvatska udruga revizora,
- sudjeluje u izradi programa i edukaciji za zvanje “ovlašteni računovođa”, u organizaciji Hrvatske udruge računovodstvenih eksperata,
- sudjeluje u izradi programa i edukaciji za zvanje “samostalni računovođa”, organizator kojeg je Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika,
- sudjeluje u edukaciji menadžmenta Zagrebačke banke, Kraš d.d. i Đuro Đaković d.d., INA d.d., FINA-e i niza drugih uglednih i uspješnih tvrtki,
- sudjeluje u edukaciji državnih revizora Državnog ureda za reviziju, gdje je bio i član ispitnog povjerenstva,
- sudjeluje u edukaciji fond-menadžera u organizaciji Agencije za nadzor mirovinskih fondova (Hagene).

Znanstvena djelatnost profesora Spajića započela je obranom magistarskog rada 1978. godine pod naslovom “Funkcija računovodstva u suvremenim uvjetima poslovanja OUR-a”. Doktorsku disertaciju pod nazivom “Funkcije računovodstva u socijalističkoj samoupravnoj privredi” obranio je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu u prosincu 1990. godine. Iste godine izabran je u znanstveno-istraživačko zvanje znanstvenog suradnika, a potom u znanstveno-nastavno zvanje docent za predmete “Računovodstvo” i “Računovodstvo troškova”. U znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora za znanstveno područje društvenih znanosti polje ekonomskih znanosti za predmete “Računovodstvo” i “Raču-

novodstvo troškova" izabran je 1997. godine. Samostalno ili u suautorstvu objavio je 50-ak znanstvenih i na stotine stručnih radova. Na istom području kao autor ili suautor objavio je znatan broj knjiga i priručnika. Uz to, velikom broju knjiga i priručnika bio je redaktor, recenzent i urednik. Od početka rada na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu prof. Spajić je svoj znanstveni i stručni rad usmjerio na područje računovodstva, a potom i poreza. U okviru toga uže područje je računovodstvo troškova - računovodstvo profitnih organizacija. Područje poreza kojim se bavio je integralni dio računovodstva profitnih organizacija. U svojim radovima istraživao je učinke računovodstvenih politika na porez i obrnuto učinke poreznih propisa na bilancu i ostale financijske izvještaje. U istraživanju i radu uvijek je polazio od činjenica da su informacije o porezima dio računovodstvenih informacija potrebnih menadžmentu i da je računovodstvo temeljni izvor informacija za porezne vlasti.

Poseban stručni i znanstveni izazov bila su mu najsloženija računovodstvena, financijska i porezna pitanja koja je s lakoćom rješavao. Svoje racionalne, praktične i utemeljene stručne stavove energično je i javno iznosio i zastupao. Posebno je bio osjetljiv na zamke administracije i nesebično je bio na strani oštećenih.

S genijalnom sposobnošću pojednostavljenja i smislom za praktičnost analizirao je i tumačio primjerice:

- prvu primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda,
- ekonomske i financijske učinke prijelaza na sustav poreza na dodanu vrijednost u odnosu na sustav poreza na promet,
- financijske učinke zaštitne kamate u poreznom sustavu kao instrumenta umanjavanja osnovice poreza na dobit i poreza na dohodak,
- plaće u naravi kao vrlo složeni porezno-pravni fenomen.

Svoja najznačajnija djela objavio je zajedno sa suradnicima u knjigama:

- "Porez na dobit u Republici Hrvatskoj" gdje se prvi put u Republici Hrvatskoj uz opis temeljnih elemenata sustava poreza na dobit analiziraju i kritički ocjenjuju specifična rješenja u hrvatskom Zakonu o porezu na dobit kvantitativno izražena u obrađenim prijavama poreza na dobit po djelatnostima i na razini države. U posebnom poglavlju on analizira mogući utjecaj dozvoljenih alternativnih računovodstvenih postupaka (politika) na vremensko odgađanje obveze poreza na dobit. U knjizi na cjelovit način istražuje i s financijskog aspekta ocjenjuje utjecaj mogućih računovodstvenih alternativa utemeljenih na izravnoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda. Računovodstvenom informacijom je predočio moguće ekonomske i financijske učinke koje menadžment može polučiti izborom određenog alternativnog postupka;
- "Primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda";
- "Računovodstvo trgovačkih društava - uz primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda i poreznih propisa";
- "Računovodstvo";
- "Hrvatski zakon o porezu na dodanu vrijednost".

Ove su knjige rezultat dugogodišnjeg istraživačkog i praktičnog rada. U njima profesor Spajić objašnjava strukturu računovodstva, odnos računovodstva i poslovnih financija te mjesto računovodstva u organizacijskoj strukturi poduzeća, institucionalni okvir računovodstva i financijskog izvještavanja, računovodstvo zaliha, proizvodnje a posebice računovodstvo troškova poslovanja i računovodstvo rashoda i prihoda, utvrđivanja poslovnog rezultata te računovodstvo učinaka neposrednih i posrednih poreza.

Prof. Spajić bio je i idejni kreator sadržaja Kontnog plana HZRIF-a kao najvažnijeg računovodstvenog alata kojega danas primjenjuju tisuće hrvatskih računovođa.

Od brojnih znanstvenih referata posebno valja istaknuti radove:

- "Politika dividendi dioničkih društava u pretvorbi";
- "Računovodstvene politike";
- "Računovodstvo troškova u funkciji upravljanja poduzećem";
- "Stanje i smjernice razvoja računovodstva troškova i upravljačkog računovodstva u Republici Hrvatskoj";
- "Financijski učinci primjene poreza na dodanu vrijednost u Hrvatskoj";
- "Zaštitna kamata u sustavu poreza na dobit u Republici Hrvatskoj";
- "Utjecaj poreza na financijski položaj gospodarskih subjekata u RH";
- "Međuzavisnost financijskog računovodstva i računovodstva za porezne svrhe".

Intenzivna znanstvena djelatnost profesora Spajića očitovala se i u aktivnom sudjelovanju na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu.

Od 1991. do smrti prof. dr. sc. Ferdo Spajić bio je glavni i odgovorni urednik časopisa "Računovodstvo i financije". Te se dužnosti prihvatio u najtežim, kriznim trenucima od osnutka časopisa, preuzevši na sebe ogroman teret ponovnog formiranja stručne savjetničke službe, prikupljanja, uređivanja i pisanja stručnih tekstova, cjelodnevnog stručnog konzaltinga te kreiranja sadržaja časopisa.

Časopis "Računovodstvo i financije" posljednjih desetak godina postao je njegova najvažnija stručna preokupacija. U teškim i zahtjevnim trenucima, kvalitetu i opstanak časopisa pretpostavio je svim ostalim životnim obvezama. Pozivi čitatelja na stručnu pomoć bili su godinama njegov prioritet. Nikada se nije oglušio na poziv za stručnu pomoć. Nije stoga čudno da je upravo prof. Spajić zaštitni znak i ključna figura stručnog renomea i tržišnog uspjeha časopisa "Računovodstvo i financije". Kao glavni i odgovorni urednik časopisa "Računovodstvo i financije" i većine izdanja HZRIF-a u posljednjem desetljeću inicirao je, organizirao i uredio prijevode na hrvatski jezik izdanja:

- Međunarodni računovodstveni standardi (izdanje 1991., izdanje 1996. i izdanje 2000. godine),
- Robert M. Anthony, "Osnove računovodstva";
- Erich A. Helfert: "Tehnike financijske analize" (1997. godina);
- Međunarodni računovodstveni standardi - praktični vodič.

Osim dužnosti glavnog i odgovornog urednika prof. dr. sc. Ferdo Spajić bio je dugogodišnji potpredsjednik HZRIF, član Izdavačkog savjeta, zaslužni član i član izvršnog poslovnog kolegija HZRIF.

Nenadana i prerana smrt zaustavila ga je u dovršetku brojnih započetih projekata. Na njegovu stolu ostala su neodgovorena pitanja adresirana isključivo na njega kao stručnjaka koji nikada nije iznevjerio svoje čitatelje.

Smrću prof. Spajića nastao je veliki gubitak za računovodstvenu struku, a posebno za Ekonomski fakultet Zagreb i Hrvatsku zajednicu računovođa i financijskih djelatnika. Izražavamo u ime Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika veliku sućut njegovoj obitelji i svim njegovim odanim kolegama i prijateljima.

Neka je hvala i slava našem dragom kolegi, profesoru, mentoru, savjetniku i prijatelju za sav rad i trud koji je podario Ekonomskom fakultetu i sveučilišnoj zajednici te svojoj računovodstvenoj i financijskoj profesiji. Plemeniti lik i djelo prof. Spajića zadržat ćemo u trajnom sjećanju.

Katedra za računovodstvo Ekonomskog fakulteta u Zagrebu
Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika